

Samenvatting

Het college van burgemeester en wethouders heeft het pilotproject (2015 en 2016) Mijn Groen Maastricht geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat er inmiddels 8 wijken zijn omgevormd/vervallen en dat er 108 zelfbeheerovereenkomsten zijn afgesloten in het kader van zelfbeheer groen. Het project Mijn Groen Maastricht zal gecontinueerd worden volgens een bijgestelde planning.

Beslispunten

- 1) instemmen met de evaluatiepunten Mijn Groen Maastricht,
- 2) instemmen met de verdere uitvoering van omvormen en vervangen in de resterende wijken volgens de bijgestelde planning en bijgesteld resultaat,
- 3) instemmen met het inbedden van zelfbeheer groen in de organisatie, waaronder het kostenneutraal aanstellen van een loketmedewerker (1 fte) zelfbeheer,
- 4) de gemeenteraad informeren conform bijgevoegde raadsinformatiebrief .

Besluit Burgemeester en Wethouders dd 24 januari 2017

Conform.

1. Aanleiding

Op 9 september 2014 heeft het college de nota 'Beheer en onderhoud van gemeentelijk groen' vastgesteld. Hierin is een aantal opgaven voor het beheer groen voor de komende jaren geformuleerd: omvormen en vervangen van plantsoenen en het opstarten van burgerparticipatie in het fysieke domein door middel van zelfbeheer groen. Deze nota evalueert de aanpak in de pilotjaren 2015 en 2016 en geeft een doorkijk voor de toekomst.

2. Context

In de voorgenoemde collegenota zijn de volgende opgaven geformuleerd:

1. Omvormen beplanting:

Omvorming van arbeidsintensieve beplanting in arbeidsextensieve beplanting (9 ha, in een periode van 5 jaar), kortweg omvormen genoemd. Hierbij wordt representatief groen in de centrumgebieden (genoemd: stadscentrum, stadspark, muurtuinen en vaste plantenborders bij de stadsentrees) ontzien. Het gaat hier om plantsoen dat alleen in stand kan worden gehouden met een hogere beheer kwaliteit

2. Vervangen beplanting:

Vitaal maken van "uitgeleefde" beplanting door nieuwe, arbeidsextensieve beplanting of aanpassing bestaande beplanting ter voorkoming van groot onderhoud (30 ha, in een periode van 5 jaar), kortweg vervangen genoemd.

3. Zelfbeheer:

Waar burgers en bedrijven méér willen dan de sobere beplanting en sober onderhoud, kunnen ze zelf in actie komen. Alsdan worden zelfbeheer- en adoptie-afspraken gemaakt tussen gemeente en burgers / bedrijven. Om deze vorm van zelfbeheer te stimuleren was uitgangspunt om in de proefperiode een uitvoeringsbudget van 2 x € 50.000 euro (voor 2015 en 2016) ter beschikking te stellen.

4. Voor bovenstaande punten worden reguliere reconstructiebudgetten ingezet.

In het kader van de bestuursopdracht burgerparticipatie (uitwerking coalitie-akkoord 2014-2018) is zelfbeheer groen tevens opgenomen als een van de fysieke leertrajecten burgerparticipatie.

Conform het collegebesluit d.d. 9 september 2014 wordt de evaluatie over de pilotjaren (2015 en 2016) voorgelegd aan het college en de raad d.m.v. een raadsinformatiebrief geïnformeerd.

3. Gewenste situatie (Evaluatie en doorkijk vanaf 2017)

In de evaluatie en doorkijk worden de onderdelen omvormen en vervangen en zelfbeheer groen separaat beschreven:

3.1. Evaluatie omvormen en vervangen

3.1.1. Gebruikte methodiek en resultaten omvormen en vervangen

Voor de uitvoering van de maatregelen is gekozen voor een wijkgerichte aanpak, waarbij er per wijk een gedeelte van de plantsoenen wordt aangepakt. Aangezien de maatregelen omvorming en vervangen ingestoken zijn vanuit beheer, is de selectie van aan te pakken perken gebaseerd op vakinhoudelijke beheerafwegingen en wordt gestuurd op basis van de technische staat van de plantsoenen in de wijk:

- **Omvormen:** een gedeelte van de plantsoenen met een arbeidsintensieve beplanting (representatief groen) m.u.v. de centrumgebieden van de wijk of stad (waar deze representatieve functie thuishoort) worden omgevormd naar gras. Dit representatief groen kan zich in veel gevallen niet handhaven bij het huidige lage beheerniveau. De plantsoenen waarbij de technische staat onvoldoende is, worden hierbij als eerste aangepakt.
- **Vervangen:** een gedeelte van de plantsoenen dat in een slechte technische staat verkeert wordt vervangen. Deze plantsoenen zijn gesitueerd op de juiste plek en hebben daar een specifieke groenfunctie (in de wijk). Bij het vervangen wordt nieuw, doorgekweekt plantsoen gebruikt, dat geschikt is om te groeien bij een laag onderhoudsniveau. Hierbij wordt er bewust geëxperimenteerd met veel verschillende veelbelovende nieuwe soorten/varianten. In feite is het periodiek vervangen van plantsoenen onderdeel van regulier beheer: na een aantal jaren zijn plantsoenen aan vervanging toe.
- **Oppervlakte omvormen en vervangen:** het is goed te beseffen dat het geenszins de bedoeling is alle plantsoenen om te vormen naar gras in een algehele verschrallingsoperatie. Per wijk is vooraf vastgesteld welk (maximaal) streven er is als omvorming. Ook de maatregel vervangen kent een maximaal oppervlakte per wijk, aangezien vervangen een dure maatregel betreft. De technisch meest slechte plantsoenen worden in deze operatie vervangen.

Het proces van omvormen en vervangen zag er in 2015 en 2016 als volgt uit:

- Conceptontwerp: een kaart wordt gemaakt op basis van een inventarisatie, waarop staat welke plantsoenen worden vervangen en omgevormd.
- Inspraak/communicatie: de wijk wordt geïnformeerd over het conceptontwerp en krijgt de mogelijkheid om te reageren. Tijdens het inspraakmoment wordt aan mensen de mogelijkheid geboden om eventueel zelf groen te gaan beheren en wordt zelfbeheer gepromoot.
- Uitvoering: na eventuele aanpassingen worden de maatregelen in het juiste seizoen uitgevoerd.

Resultaten omvormen en vervangen:

In de pilot 2015 en 2016 zijn de wijken Malberg, Heugem, Wyckerpoort, Daalhof, Belfort, Heugemerveld, Amby en Pottenberg opgenomen. Het grootste gedeelte is afgerond (ontwerp, infoavond en uitvoering); in een klein deel van de pilotwijken wordt nog aangeplant. In de totale pilot is er dan circa 2 ha plantsoen omgevormd en 1 ha plantsoen vervangen.

3.1.2. Evaluatie

Na afronding van de pilot kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Bijstelling resultaat. Er is een reële prognose gemaakt ten aanzien van de uiteindelijke hoeveelheid te vervangen en om te vormen plantsoenen. Dit is op basis van de ervaringen tijdens de pilot en op basis van het beschikbaar regulier budget voor deze operatie. Daaruit volgt (reële schatting) dat er 7 ha omgevormd kan worden en 6 ha kan worden vervangen als totaal in de gehele stad. Dit betekent een bijstelling van het prognoseresultaat van de oorspronkelijke collegenota (9 september 2014) bij omvormen van 9 ha naar 7 ha. Voor vervangen is destijds een zeer globale opgave gemaakt van het totale areaal plantsoen dat uitgeleefd is (30 ha) en dat op termijn vervangen zou moeten worden. In dit project is het mogelijk om binnen de bestaande reguliere middelen 6 ha van het slechtste plantsoen te vervangen door nieuwe, arbeidsextensieve beplanting.
- Planmatige vervangen continueren. Van belang is na afloop van dit project cyclisch vervangen planmatig te continueren, binnen reguliere beschikbare middelen. Daarbij is het belangrijk om beter inzicht te verkrijgen in welke plantsoenen op termijn vervangen dienen te worden opdat het restant van het uitgeleefde areaal plantsoen op middellange termijn effectiever vervangen kan worden.
- Vakinhoudelijke technische aanpak en draagvlak. Bij omvormen en vervangen is het cruciaal dat er gewerkt wordt vanuit een vakinhoudelijke en technische aanpak, zoals beschreven bij

de gebruikte methodiek. Dit kan, ondanks de mogelijkheid tot zelfbeheer, stuiten op gebrek aan begrip in de wijk of individuele bewoners. Van belang is draagvlak te hebben in de wijk voor de maatregelen: dit betekent incidenteel dat er maatregelen vervallen of verplaatst worden.

- Bijstelling planning. Daarnaast is gebleken dat het planningstechnisch (capaciteit) onmogelijk is om het project in 5 jaar volledig af te ronden. De nieuwe planning voor 6 jaar is opgenomen in paragraaf 12. De aanpassing van planning betekent dat er na uitvoering van de pilot in 2015 en 2016 nog 4 jaren wordt gewerkt aan het planmatig omvormen en vervangen van het groen in de andere wijken (2017 t/m 2020). In de planning is rekening gehouden met grotere en kleinere wijken, eventuele clustering van wijken in de aanpak en hoeveelheden arealen groen aanwezig in de wijk.

3.2. Evaluatie zelfbeheer groen

3.2.1 Gebruikte methodiek en resultaten zelfbeheer groen

Het faciliteren van zelfbeheer is een proces dat tijd nodig heeft gehad om uit te kristalliseren, mede vanwege het feit dat zelfbeheer in de organisatie in deze vorm nieuw is. Aan de mogelijkheid tot zelfbeheer is in deze pilot vooralsnog niet veel ruchtbaarheid gegeven. Er is een loket geïnstalleerd dat aanvragers begeleidt, terwijl een projectgroep beslist over de binnengekomen aanvragen. Uitgangspunt is dat zelfbeheer wordt gefaciliteerd mits passend binnen de kwalitatieve en financiële kaders die ontwikkeld zijn tijdens de pilot. Denk hierbij aan zelfbeheer in belangrijke hoofdstructuren en tegenprestaties/aanpassingen die (financieel) in verhouding zijn tot de omvang van het in gebruik genomen areaal.

Tijdens de informatiebijeenkomsten van omvormen en vervangen is zelfbeheer gepromoot. Ongeveer een derde deel van de aanvragen komt uit de wijken die in het kader van omvormen en vervangen zijn aangepakt. Daarnaast zijn andere aanvragen zelfbeheer uit de gehele stad in behandeling genomen. Over 2015 en 2016 was dat tweederde van het volume.

Resultaten zelfbeheer:

In september 2016 waren 88 zelfbeheerovereenkomsten afgesloten met bewoners. Daarmee was circa 12.000 m² groen (2,4 % van het plantsoenareaal) uitgegeven (stand van zaken oktober 2016: 108 zelfbeheerovereenkomsten). Uit een uitgevoerde enquête en interviews is gebleken dat bewoners meerwaarde ervaren uit het mee kunnen werken aan hun eigen leefomgeving. Mensen blijken overwegend mee te werken omdat ze niet tevreden zijn met de huidige inrichting en/of het

beheer en/of omdat ze zelf een extra plaatselijk groenaccent willen aanbrengen. Daarnaast wordt de aanpak van de gemeente als meerwaarde ervaren. Bij het verdere zelfbeheer blijft het initiatief bij de burger en blijft de gemeente een faciliterende rol vervullen.

3.2.2 Evaluatie

Na afronding van de pilot kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Zelfbeheer groen heeft een sociaal-maatschappelijke meerwaarde, omdat burgers zich meer verantwoordelijk voelen en meer betrokken zijn bij hun eigen woonomgeving. Het exact kwantificeren van deze meerwaarde is moeilijk, maar het belang wordt groot geacht. Bestuurlijk gezien is burgerparticipatie, en in het bijzonder zelfbeheer groen belangrijk (coalitieakkoord, bestuursopdracht). Er wordt geadviseerd om zelfbeheer te continueren: de randvoorwaarden en het proces zijn uitgekristalliseerd.
- Overhead en kosten: na uitvoeren van de pilot is duidelijk dat zelfbeheer niet gezien kan worden als een substantiële besparing op beheerkosten. Het organiseren van faciliterend zelfbeheer en de afhandeling van binnengekomen aanvragen kost veel ambtelijke uren, terwijl de omvang van de in gebruik gegeven grond tot dusverre beperkt is. De verwachting is dat de initiatieven zelfbeheer op korte termijn in aantal en omvang zullen toenemen.
- Aandacht: het faciliteren van initiatieven vereist de nodige aandacht. Zowel bij de voorbereiding en de intake, als bij het afsluiten en uitvoeren van de zelfbeheerovereenkomsten. Deze aandacht is typerend voor een nieuwe manier van overheidsfunctioneren waarbij het initiatief bij derden ligt en de gemeente faciliteert.
- Areaal in zelfbeheer: de verwachting is, dat zelfbeheer de komende tijd zal groeien qua aantal en omvang van initiatieven. Dat is een dynamisch proces; en komen initiatieven bij en er verdwijnen initiatieven omdat mensen stoppen. Naarmate de omvang van initiatieven toeneemt, stijgt ook de continuïteit.

3.3 Vervolg vanaf 2017

- Omvormen en vervangen:
Voorgesteld wordt om in de resterende wijken de maatregelen omvormen en vervangen uit te voeren overeenkomstig de conclusies uit par. 3.1.2. Dit betekent een aangepaste planning (totaal 6 jaren van 2015 t/m 2020), een aangepast areaal omvormen (7 ha prognose totaal) en vervangen (6 ha prognose totaal) en een vakinhoudelijk technische aanpak met draagvlak volgens beschreven processen. De uitvoering van de resterende opgave omvormen en vervangen gebeurt binnen de beschikbare budgetten groen. Na afronding van het project zal er wederom een evaluatie plaatsvinden.

- Zelfbeheer Groen:

Zelfbeheer groen als project zal worden gecontinueerd en verder worden ingebed in de gemeentelijke organisatie, waaronder het per 2017 kostenneutraal aanstellen van een loketmedewerker zelfbeheer groen (1 fte). Zelfbeheer groen zorgt voor door bewoners aangebrachte persoonlijke accenten (met een hoger beheerqualiteitsniveau) binnen het openbaar groen en gaat niet ten koste van de verdere omvorming en vervanging en de te onderhouden algemene kwaliteitsniveaus van de openbare ruimte.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Omvormen en vervangen en zelfbeheer dragen bij aan duurzaamheid en gezondheid. Ze dragen bij aan de aspecten People en Planet: het vergroot de sociaal maatschappelijke betrokkenheid bij wijk en stad en versterkt de kwaliteit van het openbaar groen.

5. Effect op de openbare ruimte

De maatregelen omvormen en vervangen verbeteren de onderhoudspositie van het areaal groen in de stad, doordat (prognose) 7 ha wordt omgevormd (van onderhoudsintensief groen naar gras) en 6 ha “versleten” plantsoen wordt vervangen. Er is geen sprake van areaaltoename.

6. Personeel en organisatie

Omvormen en vervangen wordt verder uitgevoerd in de resterende wijken. Dit lukt binnen de bestaande capaciteit doordat de planning is aangepast (getemporeerd). Om zelfbeheer groen goed te kunnen faciliteren is het kostenneutraal aanstellen van één loketmedewerker (1 fte) nodig. Deze loketmedewerker wordt gepositioneerd bij Stadsbeheer.

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing

8. Financiën

Evaluatie 2015/2016

- Voor het stimuleren van zelfbeheer n.a.v. omvorming en vervanging was uitgangspunt om een uitvoeringsbudget van 2 x € 50.000 (voor de jaren 2015 en 2016) ter beschikking te stellen. De totale kosten voor zelfbeheer groen in 2015 en 2016 (uitvoeringskosten en personeelskosten) bedragen € 295.000. Deze totale kosten zijn gedekt uit incidentele

- besparing omvormen en vervangen (€ 126.000), reguliere groenmiddelen (€ 117.000), opbrengsten uit verkoop van snippergroen (€ 47.000) en bijdrage stadsbeheer (€ 10.000).
- Omvormen en vervangen heeft in de pilotwijken € 380.000 gekost vanuit de IBOR voorziening groen (regulier beschikbare middelen)

Vervolg vanaf 2017

- Voor het continueren van zelfbeheer is er € 165.000 per jaar (excl BTW) benodigd, waarvan € 90.000 voor 1 fte zelfbeheer, € 25.000 voor overige personele kosten en € 50.000,- uitvoeringsbudget. De btw is compensabel, met uitzondering van gereedschappen die door de gemeente worden verstrekt aan burgers. Dit beperkte deel van de kosten zal inclusief btw worden geraamd.
- Deze kosten worden vanaf 2018 volledig gedekt uit structurele besparing op de beheerskosten a.g.v. omvormen. Voor 2017 worden de kosten deels gedekt uit structurele besparing (€ 101.000) en deels uit incidentele besparing omvormen en vervangen (€ 64.000). Zelfbeheer groen kan derhalve worden gefinancierd binnen de bestaande middelen.
- Omvormen en vervangen wordt gecontinueerd binnen het regulier budget groen. voor de overige wijken is nog circa € 1.150.000,- benodigd. Conform de aangepaste planning (uitvoering 6 jaar i.p.v. 5 jaar) wordt dit budget naar rato van de geplande verdere uitvoering in 2017 t/m 2020 ingezet (€ 300.000 / jaar).

9. Aanbestedingen

De uitvoering van de maatregelen omvormen en vervangen is aanbesteed conform de gemeentelijke aanbestedingsregels. Dat heeft geresulteerd in een opzicht met een groenaannemer.

10. Participatie tot heden

Er is gebruik gemaakt van de ervaringen van burgers om gemeentelijke werkprocessen verder van vorm te verbeteren.

11. Voorstel

- 1) instemmen met de evaluatiepunten Mij Groen Maastricht,
- 2) instemmen met de verdere uitvoering van omvormen en vervangen in de resterende wijken volgens de bijgestelde planning en bijgesteld resultaat,
- 3) instemmen met het inbedden van zelfbeheer groen in de organisatie, waaronder het kostenneutraal aanstellen van een loketmedewerker (1 fte) zelfbeheer,
- 4) de gemeenteraad informeren conform bijgevoegde raadsinformatiebrief .

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Voorgestelde planning:

Collegevoorstel

Evaluatie

Voorgesteld wordt om omvormen en vervangen te evalueren na afronding (in 2021).